

Verslag SLOA 1999- 2000

Eerste verslag van de
Wet Subsidiëring Landelijke Onderwijsondersteunende
Activiteiten,
ter aanbieding aan de Tweede Kamer der Staten
Generaal

Ministerie van OCenW, november 2001

Inhoudsopgave

paginanr.

1 AANLEIDING VOOR DIT VERSLAG **1**

- 1.1 Inleiding
- 1.2 Verslag versus evaluatie

2. WERKWIJZE **3**

- 2.1 Jaarcyclus
- 2.2 Totstandkoming van het verslag

3. AARD EN OMVANG ACTIVITEITEN **4**

- 3.1 Mantels
- 3.2 Omvang van de activiteiten

4. INNOVATIEBELEID **6**

- 4.1 Innovatiebeleid PO
 - 4.1.1 Inleiding
 - 4.1.2 Kwaliteitsverbetering
 - 4.1.3 Omgaan met verschillen en integratie van leerlingen
 - 4.1.4 Versterking van de bestuurlijke organisatie
 - 4.1.5 Producten en invoering in het onderwijs
- 4.2 Innovatiebeleid VO
 - 4.2.1 Inleiding
 - 4.2.2 Basisvorming
 - 4.2.3 Tweede fase
 - 4.2.4 VMBO
 - 4.2.5 Overig
- 4.3 Innovatiebeleid BVE
 - 4.3.1 Inleiding
 - 4.3.2 Hoofdlijnenbrieven 1999 en 2000
 - 4.3.3 Aansluiting op de hoofdlijnenbrief
 - 4.3.4 Betrokkenheid derden

5. VELDONDERSTEUNING **13**

- 5.1 Kortlopend veldonderzoek (LPC)
- 5.2 Omlegactiviteiten (LPC en CINOP)
- 5.3 Veldaanvragen (SLO)
- 5.4 Leerplanontwikkeling (CINOP)

6. LANDELIJKE VOORZIENINGEN T.B.V. HET ONDERWIJS **15**

- 6.1 Examenontwikkeling (CITO Groep)
- 6.2 NICL (SLO)
- 6.3 Humanistisch Vormings Onderwijs (APS)

7 ONTWIKKELINGSACTIVITEITEN INSTELLINGEN **17**

- 7.1 Inleiding
- 7.2 Denktank APS
- 7.3 Denktank CPS
- 7.4 Denktank KPC Groep
- 7.5 Denktank CINOP
- 7.6 Conclusies van de audit van LPC en CINOP
- 7.7 Ontwikkeling SLO
- 7.8 Expertisecentrum CITO Groep

8. BRONNENMATERIAAL **21**

1. AANLEIDING VOOR DIT VERSLAG

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 1999 worden de onderwijsondersteunende activiteiten uitgevoerd op grond van de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (Wet SLOA). Daarvoor was de Wet op de onderwijsverzorging (WOV) van toepassing. Artikel 9 van de Wet SLOA voorziet erin dat de minister eenmaal per twee jaar verslag doet aan de Tweede Kamer over de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten. Dit eerste verslag heeft betrekking op de jaren 1999 en 2000.

Van 1 januari 1999 tot 1 januari 2001 kwamen uitsluitend de volgende instellingen in aanmerking voor subsidie onder de Wet SLOA: de drie Landelijke Pedagogische Centra (LPC), te weten het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS), het Christelijk Pedagogisch Studiecentrum (CPS) en het Katholiek Pedagogisch Centrum (inmiddels bekend onder de naam KPC Onderwijs Innovatie Centrum), het Instituut voor Leerplanontwikkeling (SLO), het Instituut voor Toetsontwikkeling (CITO) en het Centrum voor Innovatie van Opleidingen (CINOP).

De Wet SLOA heeft tot doel de landelijke onderwijsinfrastructuur te vereenvoudigen en flexibiliseren. Niet langer worden verzorgingsinstellingen gesubsidieerd, maar per aanvraag goedgekeurde activiteiten. De instellingen leggen verantwoording af voor de bestede middelen. Flexibilisering wordt gerealiseerd door delen van LPC en CINOP-middelen om te leggen naar de scholen en ROC's en deels beschikbaar te stellen voor vrije besteding door de minister. Hiertoe krijgen ingaande 2002, naast de vroegere WOV-instellingen, ook andere instellingen de mogelijkheid subsidie aan te vragen op grond van de Wet SLOA.

Met het oog op stabiliteit en rechtszekerheid wordt het doel van de Wet SLOA geleidelijk en nauwgezet gerealiseerd. Het beschikbare budget wordt met de volgende doelen bij de instellingen ingezet:

1. *Het ondersteunen van OCenW bij de invoering van beleid: innovatieactiviteiten (alle instellingen).*

De instellingen spelen een grote rol bij het totstandkomen van vernieuwingen in het onderwijs. In de Wet SLOA is bepaald, dat jaarlijks een groter deel van het budget -indien realiseerbaar- vrij komt voor besteding bij andere dan de zes reeds genoemde instellingen ('vrijval').

2. *Het ondersteunen van scholen, schoolbegeleidingsdiensten, ROC's en gemeenten: kortlopend veldonderzoek (LPC), omlegactiviteiten (LPC), het afhandelen van veldaanvragen (SLO) en leerplanontwikkeling (SLO en CINOP).* Een deel van het SLOA-budget voor LPC en CINOP werd besteed aan activiteiten op aanvraag van scholen en instellingen. Inmiddels is reeds een substantieel deel van dit budget omgelegd naar de scholen en ROC's, dit geldt is voor hen vrij besteedbaar. In dit verslag zullen de activiteiten aan de orde komen die in 1999 en 2000 nog rechtstreeks door OCenW werden gesubsidieerd.

3. *Het instandhouden van bepaalde landelijke onderwijsvoorzieningen: examenproductie (CITO), het Nationaal Informatiecentrum Leermiddelen (NICL) (SLO) en Humanistisch Vormingsonderwijs (HVO) (APS).* Deze voorzieningen worden op grond van de wet centraal in stand gehouden. In dit verslag zal een korte beschrijving worden gegeven van de activiteiten die in het kader van de examenproductie, het NICL en het HVO in 1999 en 2000 zijn uitgevoerd.

4. *Advisering aan de minister over onderwijsinnovaties en het instandhouden van bij de instellingen opgebouwde expertise en kennis: Denktankactiviteiten (LPC en CINOP), Ontwikkeling (SLO) en het Expertisecentrum (CITO).* De subsidie voor

rapportage SLOA 1999-2000

deze activiteiten is erop gericht, middels studie, pilots en verkenningen, relevante maatschappelijke ontwikkelingen te vertalen naar de onderwijspraktijk. In dit verslag zullen de resultaten van externe audits op de Denktankactiviteiten, Ontwikkeling en het Expertisecentrum aan de orde komen.

Op grond van de Wet SLOA bestaat er een subsidierelatie tussen OCenW en de instellingen. Dit betekent dat alle activiteiten in projectplannen worden neergelegd en vooraf door OCenW worden beoordeeld. Bij majeure aangelegenheden zoals WSNS, tweede fase voortgezet onderwijs en de activiteiten van CINOP betrof OCenW de kennis en ervaring van het PMPO, PMVO en de Bve Raad en COLO bij het oordeel over de subsidieaanvragen. Instellingen richten zich bij het opstellen van de projectplannen op de Hoofdlijnenbrief (zie bronnenmateriaal hoofdstuk 8, onder 1). Dit document wordt jaarlijks voor 1 april door OCenW opgesteld en geeft de beleidskaders weer waarbinnen onderwijsondersteunende activiteiten dienen te worden uitgevoerd.

De instellingen verrichtten diverse soorten projecten: productontwikkeling, informatie en voorlichting aan scholen (in de vorm van websites, brochures of workshops), onderzoek, ontwikkeling van leerroutes, het geven van trainingen aan schoolleiders en docenten enz. Dit verslag richt zich op de uit de projecten voortgebrachte producten en diensten. Teneinde op hoofdlijnen een goed overzicht te houden op de lopende activiteiten, zenden de instellingen regelmatig overzichten van verrichte activiteiten toe.

1.2 Verslag versus evaluatie

Het voorliggende verslag vormt geen evaluatie en bevat derhalve geen uitspraken over de effectiviteit van de werking van de wet SLOA of over de mate waarin de SLOA-activiteiten en daaruit resulterende producten en diensten hebben bijgedragen aan doelen als de ondersteuning van onderwijsinnovaties op landelijk of op schoolniveau.

Het verslag beschrijft de aard van de verrichte activiteiten alsmede enige ervaringen die daar mee zijn opgedaan.

Dit en volgende verslagen vormen wel bouwstenen voor een uit te voeren evaluatie op landelijk niveau.

Dat neemt niet weg dat tal van activiteiten reeds een evaluatieve component in zich herbergen, zoals evaluatie door deelnemers van gevolgde cursussen of klantsatisfactie-onderzoeken na levering van producten.

De meest omvangrijke activiteit bekostigd uit SLOA-middelen, de jaarlijkse eindexamens, kent eigen evaluatiecomponenten en resulteert onder meer in jaarlijkse rapporten van het CITO en de inspectie over de examens.

Een evaluatie van de wet SLOA dient te worden uitgevoerd binnen zes jaar na invoering. De feitelijke uitvoering van deze evaluatie is voorzien in 2003 en zal de volgende vragen dienen te beantwoorden:

- Heeft de invoering van de wet SLOA geleid tot de beoogde flexibilisering en vereenvoudiging van de landelijke onderwijsondersteuningsstructuur ?
- Hebben de activiteiten voorzien in effectieve ondersteuning van onderwijsinnovaties op landelijk en schoolniveau ?
- Is er, mede gezien in internationaal verband, sprake van een reële verhouding tussen ingezette middelen en geleverde opbrengsten ?
- Is er aanleiding om de positie van de instellingen te herzien?
- Zet de huidige voorspoedige marktontwikkeling van de meeste instellingen, mede gezien in het kader van de educatieve infrastructuur, zich goed door?

2. WERKWIJZE

2.1 Jaarcyclus

Voor de subsidiëring van SLOA-activiteiten wordt jaarlijks dezelfde procedure gevolgd. De instellingen ontvangen hiervoor een subsidiëringsmodel van het Ministerie van OCenW. Hiernaast wordt er informatie verstrekt die van toepassing is op het specifieke uitvoeringsjaar, bijvoorbeeld een overzicht van de subsidieplafonds. Indien gewenst vindt er overleg plaats tussen de instellingen en OCenW over de subsidieprocedure, waar noodzakelijk na raadpleging van andere betrokken instanties.

De SLOA-cyclus begint met de Hoofdlijnenbrief van het Ministerie van OCenW. Hierin staan de prioriteiten voor de onderwijsondersteunende activiteiten voor twee kalenderjaren, met het accent op het eerste jaar. De minister van OCenW stelt jaarlijks voor 1 april de Hoofdlijnenbrief vast.

In de Hoofdlijnenbrief staat per sector een algemeen beleidskader en een sectorspecifiek kader voor elke instelling. De beschrijvingen kunnen concreet of open zijn. Tijdens de voorbereiding van de Hoofdlijnenbrief vindt hierover overleg plaats met de betrokken instellingen. Ook zijn er contacten met derden zoals besturenorganisaties, de Vereniging voor het management van het Voortgezet Onderwijs (VVO), de Bve Raad en het COLO.

Op basis van de Hoofdlijnenbrief dienen de instellingen subsidieaanvragen in. Deze bestaan uit een algemeen beleidsplan, waarin onder meer de samenhang tussen de activiteiten en afstemming met derden wordt beschreven, en een activiteitenoverzicht. Vaak gaan de conceptaanvragen enige malen heen en weer tussen instellingen en het departement. Uiterlijk 1 oktober geeft het departement de beschikkingen af. Per 1 januari van het jaar daarop starten de activiteiten. Tijdens het uitvoeringsjaar is er regelmatig overleg tussen ambtenaren, instellingen en eventuele derden over de voortgang van de activiteiten. In 1999 en 2000 dienden de instellingen een tussenrapportage in over de inhoudelijke en financiële stand van zaken per project. Na afloop van een uitvoeringsjaar dienen de instellingen een eindrapportage in, met een activiteitenverslag en financiële verantwoording, voorzien van een accountantsverklaring. Na goedkeuring van de verantwoording worden de verleende subsidies definitief vastgesteld en afgerekend.

Het verslag ten behoeve van de Tweede Kamer gaat vergezeld van een globaal overzicht van de bestede rijksbegrotingsmiddelen gedurende de verslagperiode. Het overzicht van besteding van de middelen is te vinden in paragraaf 3.2. Artikel 18 van de wet bepaalt dat de Staten Generaal, naast toezending van dit verslag over de Hoofdlijnenbrieven, ook een verslag ontvangen over het onderzoek van het onderwijs, alsmede een verslag over de werking van de wet. Te rekenen vanaf de effectieve werking van de wet zal de Kamer het verslag over de werking van de wet in 2005 ontvangen. Het onderwijsonderzoek zal in 2003 gestart worden.

Ook wordt de Kamer via monitorrapporten van VMBO en Tweede Fase geregeld geïnformeerd over de ondersteuningsinzet die bij deze trajecten wordt geleverd.

Tenslotte bepaalt de Wet SLOA (artikel 2, tweede lid) dat nascholingsactiviteiten van leraren niet uit hoofde van dit type subsidiëring door LPC, CITO Groep, SLO en CINOP mogen worden uitgevoerd. Dit ter bescherming van de activiteiten van de Hogescholen (lerarenopleidingen). In de Hoofdlijnenbrieven wordt rekening gehouden met dit voorschrift. Uiteraard worden bij grote innovaties, zoals het VMBO, wel consortia van SLOA-instellingen en nascholingsinstellingen ingericht ter ondersteuning van scholen.

2.2 Totstandkoming verslag

Het verslag is in samenwerking met de instellingen tot stand gekomen. Eind 2000 heeft het departement een plan opgesteld, waarin activiteiten aan de zijde van de instellingen en aan de zijde van het Ministerie van OCenW zijn vastgesteld.

rapportage SLOA 1999-2000

Er is een tijdsplanning gemaakt en tussentijds zijn er diverse overlegmomenten met vertegenwoordigers van de instellingen geweest. Elke instelling heeft een dossier opgesteld met gegevens over de verrichte activiteiten (zie hoofdstuk 8). Voor de domeinen denktank (LPC en CINOP), ontwikkeling SLO en expertisecentrum CITO is vastgelegd, dat de instellingen een externe audit over deze activiteiten organiseren. De opdrachtformulering is in overleg tussen het Ministerie van OCenW en instellingen gebeurd. Na het opleveren van deze dossiers hebben de voor elk beleidstraject verantwoordelijke opdrachtgevers (verschillende directies en afdelingen van het Ministerie van OCenW) een reactie gegeven.

3. AARD EN OMVANG ACTIVITEITEN

3.1 Mantels

De activiteiten die de instellingen jaarlijks uitvoeren zijn onderverdeeld in domeinen of 'mantels'. Deze hangen samen met de activiteiten die in artikel 2 en artikel 12 van de Wet SLOA zijn omschreven. Elke mantel wordt, indien van toepassing, onderverdeeld in de onderwijssectoren PO, VO en BVE. In 1999 en 2000 bestonden de volgende mantels:

Innovatie (alle instellingen): Activiteiten op het terrein van het doorvertalen van het landelijk innovatiebeleid, gerelateerd aan wijzigingen in wet- en regelgeving, alsook aan de Beleidsagenda BVE.

Omleg (LPC en CINOP): Activiteiten die deze vier instellingen uitvoeren voor het onderwijsveld zelf. Eénderde van de LPC- en CINOP-middelen voor is in de periode 1999- einde 2001 gefaseerd overgeheveld naar de scholen en ROC's.

Veldonderzoek (LPC): Namens de LPC coördineert het KPC de aanvraag- en aanbestedingsprocedure voor concrete onderzoeksvragen vanuit het onderwijsveld. De onderzoeken worden uitgevoerd door geselecteerde onderzoeksallianties, veelal instituten verbonden aan universiteiten. De LPC voeren zelf geen onderzoek uit dat voor subsidiëring in dit kader in aanmerking komt.

Veld (CITO en SLO): Activiteiten op aanvraag van het onderwijsveld die niet onder innovatie- of denktankactiviteiten passen. Doorgaans betreft dit het oplossen van ervaren knelpunten bij scholen of instellingen.

Leerplanontwikkeling (CINOP en SLO): Het gaat om projecten die het CINOP uitvoert voor de leerplanontwikkeling op het beleidsterrein van het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie, respectievelijk leerplanontwikkeling voor de sectoren PO en VO door de SLO.

Denktank (LPC en CINOP): Verzameling projecten op het terrein van dienstverlening voor onderwijssectoren, overheid en onderwijsorganisaties. De activiteiten zijn gericht op ontwikkelen van visies, concepten en producten en sluiten aan of lopen vooruit op actuele ontwikkelingen in de samenleving. Veel van de activiteiten betreffen studie, ontwikkelingsonderzoek en informatieverstrekking.

Expertisecentrum/ Ontwikkeling (CITO en SLO): Vergelijkbaar met de denktankactiviteiten van de andere instellingen.

Examenontwikkeling (CITO): Activiteiten die het CITO uitvoert voor het examenbeleid op grond van de Wet op het voortgezet onderwijs.

NICL (SLO): Activiteiten van de SLO ten behoeve van het Nationaal Informatie Centrum voor Leermiddelen. Het NICL voert de registratie en annotatie van alle leermiddelen in Nederland voor PO, VO en BVE uit.

rapportage SLOA 1999-2000

3.2 Omvang van de activiteiten

In onderstaande schema's is te zien welke bedragen voor welke mantels naar de instellingen zijn gegaan. In 1999 is eenmalig subsidie verleend aan de LPC ter ondersteuning van de benodigde veranderingen in werkwijzen en bedrijfsvoering bij de overgang van de Wet Onderwijs Verzorging naar de Wet SLOA. Deze middelen staan onder de noemer 'Andersen'.

De daling van het budget vloeit voort uit de voltooiing van de overboeking van LPC/ CINOP-budget naar de VO-scholen en ROC-instellingen, na correctie voor de jaarlijkse algemene salarismaatregelen.

1999 bedragen zijn afgerond x miljoen gulden	APS	CPS	KPC Groep	SLO	CITO Groep	CINOP	TOTAAL per mantel
Innovatie	6.3	5.7	6.3	17.4	7.2	2.9	45.8
Denktank	6.2	5.6	6.3	-	-	2.9	21.0
Omleg	4.5	3.9	4.4	-	-	2.5	15.3
Andersen	1.9	1.5	1.7	-	-	-	5.1
Veldonderzoek	-	-	1.6	-	-	-	1.6
Veld	-	-	-	7.2	2.6	-	9.8
Ontwikkeling	-	-	-	3.5	1.2	-	4.7
Examens	-	-	-	-	18.8	-	18.8
NICL	-	-	-	1.0	-	-	1.0
Leerplanontwikkeling	-	-	-	*	-	2.9	2.9
TOTAAL per instelling	18.9	16.7	20.3	29.1	29.8	11.2	TOT.GEN: f 126 mln.

schema 1: budgetten per instelling en mantel; uitvoeringsjaar 1999

2000 bedragen zijn afgerond x miljoen gulden	APS	CPS	KPC Groep	SLO	CITO	CINOP	TOTAAL mantel
Innovatie	6.0	5.4	6.0	16.9	6.7	3.0	44.0
Denktank	6.1	5.4	6.0	-	-	3.0	20.5
Omleg	2.5	2.2	2.6	-	-	1.6	8.9
Veldonderzoek	-	-	1.6	-	-	-	1.6
Veld	-	-	-	7.1	-	-	7.1
Ontwikkeling (Expertise)	-	-	-	3.3	3.9	-	7.2
Examens	-	-	-	-	21.6	-	21.6
NICL	-	-	-	1.0	-	-	1.0
Leerplanontwikkeling	-	-	-	*	-	3.0	3.0
TOTAAL per instelling	14.6	13.0	16.2	28.3	32.2	10.6	TOT GEN: f 115 mln.

schema 2: budgetten per instelling en mantel; uitvoeringsjaar 2000

* de leerplanontwikkelingsactiviteiten van SLO worden bekostigd uit het innovatiebudget SLO

4. INNOVATIEBELEID

4.1 Innovatiebeleid primair onderwijs

4.1.1 Inleiding

Met het innovatiebeleid primair onderwijs dat in het kader van de hoofdlijnenbrief 1999/2000 en 2000/2001 wordt uitgevoerd door de landelijke onderwijsondersteunende instellingen is een bedrag van bijna 19 miljoen gulden gemoeid.

Instelling	Innovatie	Denktank	Omleg/veld	PO-budget 1999	PO-budget 2000
APS	✓	✓	✓	f 3.957.400	f 3.330.586
CPS	✓	✓		f 2.579.062	f 3.031.368
KPC	✓	✓	✓	f 4.450.000	f 3.603.000
CITO	✓			f 3.800.000	f 3.584.992
SLO	✓		✓	f 4.847.500	f 5.859.983
CINOP	-	-	-	-	-

Schema 3: aard activiteiten en beschikbare middelen voor de PO-sector SLOA 1999-2000

De hoofdlijnen van beleid waarop deze innovatieactiviteiten waren gericht zijn versterking van de kwaliteit, omgaan met verschillen en integratie van leerlingen, versterking van de bestuurlijke organisatie.

De concrete subsidieaanvragen sloten aan bij de beleidsdoelen.. De invoering van voor het veld hanteerbare producten was daarbij een belangrijk gespreksonderwerp tussen het departement en de instellingen. Het Expertisecentrum Nederlands, het Freudenthal instituut, het PMPO en het WPRO (nu Edventure), die een belangrijke rol spelen bij invoering van onderwijsvernieuwingen in het primair onderwijs, werden daarom bij het overleg betrokken.

Daarnaast werd ernaar gestreefd om bij de landelijke instellingen lopende meerjarige, tot dusver additioneel gefinancierde, projecten te laten indalen in de systematiek van de hoofdlijnenbrief. Daarbij deed zich een aantal praktische problemen voor.

- Lopende projecten onderbrengen in de hoofdlijnen systematiek leidt tot fragmentering van de beschikbare SLOA-middelen, waardoor de effectiviteit van deze middelen vermindert.
- Sommige beleidsterreinen waren dermate in beweging (denk bijvoorbeeld aan ICT, achterstanden, VVE) dat, vanwege de lange door de wet SLOA bepaalde procedure, concrete activiteiten moeilijk in een vroeg stadium van deze procedure konden worden gedefinieerd.
- Innovatietrajecten zijn langlopend en intensief. De ruimte om activiteiten voor nieuw beleid uit te voeren was beperkt.

Het gevolg hiervan was, dat niet voor alle in de hoofdlijnenbrief opgenomen vragen ook daadwerkelijk subsidieverzoeken werden ingediend en hiermee samenhangende projecten additioneel gefinancierd bleven.

In het overleg over de invoering van onderwijsvernieuwingen en het aansluiten bij de behoeften van scholen werd de noodzaak erkend van een heldere brede invoeringsstrategie en van een juiste vaststelling van de behoefte van scholen. Het bij de gesprekken aanwezige PMPO vervult met name voor de invoeringsstrategie een sleutelpositie.

Tijdens de gesprekken bleek dat het vóór 1999 gehanteerde invoeringsmodel, waarbij de schoolbegeleidingsdiensten zich richten op de scholen en de landelijke instellingen op het onderwijs in het algemeen, de onderwijsorganisaties en de schoolbegeleidingsdiensten, minder vanzelfsprekend is geworden. De belangrijkste reden hiervoor was, dat de onderlinge

rapportage SLOA 1999-2000

verhoudingen tussen en taken van landelijke instellingen en schoolbegeleidingsdiensten niet langer in de wet zijn vastgelegd.

4.1.2 Kwaliteitsverbetering.

Bij de activiteiten van de landelijke ondersteunende instellingen gericht op kwaliteitsverbetering is het accent gelegd op de onderbouw en in het bijzonder rekenen en taal.

Zo werden handreikingen ontwikkeld die scholen in het primair onderwijs kunnen helpen bij het ontwikkelen van organisatiestrategieën en het invoeren van integraal kwaliteitsbeleid, schoolplan, schoolgids en klachtencommissie.

Ook werd deskundigheid beschikbaar gesteld aan het Expertisecentrum Nederlands voor verbetering van het taalonderwijs, voor de ontwikkeling van leerlijnen en tussendoelen voor Nederlandse taal en zo nodig bij de implementatie daarvan.

Deskundigheid werd ook beschikbaar gesteld aan het Freudenthal Instituut voor de ontwikkeling van leerlijnen en tussendoelen voor rekenen/ wiskunde.

Door de SLO werd de ontwikkeling van leerlijnen en tussendoelen voor de andere vakken in het primair onderwijs (vanaf 2000) opgepakt en werd de gids voor onderwijsmethoden verder ontwikkeld en uitgegeven.

Het CITO heeft de periodieke peilingen van het onderwijs in Nederland voortgezet.

4.1.3. Omgaan met verschillen en integratie van leerlingen.

Na aanvankelijk binnen het traject Weer Samen Naar School de nadruk te hebben gelegd op het opbouwen van een goede structuur (samenwerkingsverbanden) werd in de tweede helft van de betrokken periode de aandacht gericht op het primaire proces. De activiteiten binnen dit beleidstraject werden gericht op de vergroting van het vermogen van reguliere basisscholen om leerlingen met leermoeilijkheden zelf beter op te vangen. Doelstellingen daarbij waren dat basisscholen adequaat kunnen diagnosticeren, evalueren en remediëren, maar ook dat ze kunnen differentiëren in onderwijsaanbod, opbrengstbewust werken en de sociaal-emotionele ontwikkeling kunnen begeleiden waar deze problematisch is. Hoogbegaafdheid is in dit verband meegenomen.

Ook het onderwijsachterstandenbeleid is gericht op omgaan met verschillen. Het maakt deel uit van het lokaal onderwijsbeleid. Hiervoor zijn taal- en ontwikkelingsprogramma's beproefd bij samenwerkingsverbanden tussen peuterspeelzalen en basisscholen. Er zijn brochures ontwikkeld over succesvolle initiatieven en over de lokale afstemming tussen het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid en andere beleidsterreinen.

Daarnaast werden experimenten uitgevoerd en ondersteund voor leerlinggebonden financiering.

4.1.4. Versterking van de bestuurlijke organisatie.

Met het oog op dit beleidstraject werden handreikingen voor scholen ontwikkeld om het aanbod rondom de school, bijvoorbeeld van openbare bibliotheken, muziekscholen, musea, sportverenigingen, af te stemmen op het onderwijsprogramma van scholen.

Verder werden activiteiten ter versterking van de positie van ouders uitgevoerd.

4.1.5 Producten en invoering in het onderwijs.

Over een aantal projecten, zoals bijvoorbeeld de gids voor onderwijsmethoden, techniek en LGF-experimenten, is er regelmatig overleg en terugkoppeling tussen departementsmedewerkers of het PMPO en de uitvoerende instelling (geweest). Er zijn veel conferenties, workshops, cursussen e.d. verzorgd voor het afnemend onderwijsveld. Er heeft geen systematische evaluatie plaatsgevonden naar de effecten van deze activiteiten op de dagelijkse onderwijspraktijk.

Publicaties, brochures, handleidingen, cd-rom's websites e.d. lenen zich beter voor een kwaliteitsbeoordeling. Een dergelijke kwaliteitsbeoordeling vindt echter incidenteel plaats. Gegevens over oplage en verspreiding van deze producten zijn bekend. Over de effecten van de producten op de onderwijspraktijk is echter betrekkelijk weinig bekend.

In de gevallen waarin wél een beoordeling wordt gegeven van de producten en resultaten van projecten van de landelijke instellingen is dit oordeel over het

rapportage SLOA 1999-2000

algemeen positief. Zie voor een overzicht van de voor het primair onderwijs ontwikkelde producten hoofdstuk 8.

rapportage SLOA 1999-2000

4.2 innovatiebeleid voortgezet onderwijs

4.2.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de innovatieactiviteiten van de SLOA-instellingen voor het voortgezet onderwijs besproken aan de hand van vier thema's: basisvorming, VMBO, Tweede fase en 'overig'. Traditioneel neemt het innovatiebeleid voor het voortgezet onderwijs het meeste volume in beslag, rond de f 25 miljoen per jaar voor de LPC, CITO en SLO gezamenlijk.

Instelling	Innovatie	Denktank	Omleg/veld	Examens	VO-budget 1999	VO-budget 2000
APS	✓	✓	✓	-	f 12.569.700	f 10.812.392
CPS	✓	✓	-	-	f 7.816.399	f 7.457.098
KPC	✓	✓	✓	-	f 10.007.800	f 9.980.500
CITO	✓	-	-	✓	f 21.375.200	f 23.973.088
SLO	✓	-	✓	-	f 12.016.005	f 12.210.759
CINOP	-	-	-	-	-	-

Schema 4: aard activiteiten en beschikbare middelen voor de VO-sector SLOA 1999-2000

De onderwijsondersteunende activiteiten in het voortgezet onderwijs richten zich vooral op de grote onderwijsvernieuwingen basisvorming, tweede fase HAVO/VWO en VMBO (leerwegen en zorgstructuur), alsmede een aantal overige projecten. Implementatie van vernieuwingen wordt door scholen steeds vaker betaald uit de lumpsummiddelen. De instellingen ontwikkelen binnen de innovatieactiviteiten basismaterialen, producten en diensten die scholen ondersteunen bij het invoeren van vernieuwingen. Scholen kopen in toenemende mate ondersteuning op maat in bij deze instellingen, schoolbegeleidingsdiensten, nascholingsinstituten en andere. Alle werkdocumenten van de SLOA-instellingen zijn voor geïnteresseerden vrij verkrijgbaar via internet, of tegen productiekosten bij de instellingen.

Bij de innovatiesubsidies stelt de overheid vaak als voorwaarde dat de instellingen samenwerken bij de activiteiten. De activiteiten op innovatiegebied voor het VO in 1999 en 2000 zijn beschreven in de zogenaamde Spoorboekjes: 'Het vernieuwde voortgezet onderwijs op de rails', deel II en Deel III, uitgaven van de LPC, SLO en CITO (zie hoofdstuk 8).

4.2.2 Basisvorming

De basisvorming was het eerste grote innovatieproces van het voortgezet onderwijs in de negentiger jaren. De belangrijkste doelen van de basisvorming zijn: verhoging van het peil van het jeugdonderwijs, uitstel van studie- en beroepskeuze en moderniseren van het onderwijsprogramma. De activiteiten van de ondersteunende instellingen voor de basisvorming waren in 1999 en 2000 vooral gericht op implementatie van de veranderingen in de schoolpraktijk. Er is in 1999 een grootscheepse evaluatie van de basisvorming gerapporteerd door de inspectie. Een belangrijke bevinding van de inspectie was dat de basisvorming 'als systeem' is ingevoerd op de scholen. De inhoudelijke en didactische aanpassingen leefden echter nog onvoldoende op de scholen.

Naar aanleiding van de uitkomsten van de evaluatie is in de nadere invulling van de Hoofdlijnenbrieven door OCenW, in overleg met instellingen, aandacht geschonken aan samenhang tussen en binnen de vakken, de aansluiting met het programma voor het basisonderwijs en de vernieuwde programma's tweede fase en de leerwegen VMBO, en de algemene onderwijsdoelen waarin een aantal vakoverstijgende thema's en vakoverstijgende vaardigheden zijn opgenomen. Verder staan in paragraaf 4.2.5 activiteiten beschreven die ook voor de basisvorming innovaties opleverden.

rapportage SLOA 1999-2000

De instellingen hebben naar tevredenheid de kerndoelen basisvorming nader uitgewerkt. De activiteiten sloten aan op het in de Hoofdpijnenbrieven aangegeven beleidskader. De (meerjaren)activiteiten die de instellingen in 1999 en 2000 hebben ontwikkeld, worden steeds meer op elkaar afgestemd. Deze samenwerking leidt tot verhoging van de kwaliteit van de producten en diensten.

4.2.3 Tweede fase

De belangrijkste doelen van de invoering van de tweede fase zijn brede algemene vorming en goede voorbereiding op vervolgonderwijs. De innovatieactiviteiten van de instellingen zijn zowel gericht op adoptie als op implementatie van de veranderingen die de tweede fase met zich meebrengt.

Er zijn activiteiten gericht op de invoering van wet- en regelgeving en activiteiten gericht op het pedagogisch-didactisch klimaat. Voor nieuwe vakken (zoals lichamelijke opvoeding, CKV, KCV, NME, ANW, informatica, management en organisatie en filosofie) worden informatiebrochures, leerplannen, praktijkvoorbeelden en voorbeeldtoetsen ontwikkeld. Voor de geplande herziening van de examenprogramma's (in 2003) leveren de instellingen een bijdrage aan de beleidsvoorbereiding door het opstellen van vakdossiers.

Er zijn activiteiten gericht op versterking van het onderwijskundig leiderschap gestart. De SLO heeft doorlopende leerlijnen (van PO tot VO en HBO) beschreven voor een vijftal vakken, waaronder wiskunde. Kerndoelen en eindtermen zijn hierbij betrokken. De lijnen zijn bedoeld om bij docenten en vaksecties meer aandacht te krijgen voor doorlopende leerlijnen.

Tenslotte is er aandacht voor de aanpassingen van gebouw en inventaris waar veel scholen mee te maken krijgen in de tweede fase. Veel scholen moeten de bestaande situatie aanpassen door te gaan verbouwen. De LPC en CINOP hebben samen een brochure opgesteld voor scholen die nieuwbouw of herinrichting overwegen.

Verschillende vakken krijgen extra aandacht binnen de innovatieactiviteiten. Zo is er gewerkt aan de deelvakken Frans en Duits. De invoering van nieuwe schooltalen als startersvakken verloopt stroef. Over deze talen (Italiaans, Russisch, Spaans, Arabisch en Turks) is een notitie opgesteld met programmavarianten, die minder op de vrije ruimte van de school drukken, maar waarin toch een acceptabel niveau kan worden gehaald. Voor de invoering van Arabisch en Turks als examenvak loopt een invoeringsproject op tien scholen. Naar aanleiding van de ervaringen wordt een handleiding opgesteld die andere scholen kunnen gebruiken bij het invoeren van deze vakken. Jaarlijks worden er Olympiades gehouden voor de bètavakken aardrijkskunde en informatica. Finalisten van de nationale evenementen komen uit in de internationale finales.

Wat betreft de Tweede Fase HAVO/ VWO is er door tijds- en werkdruk op schoolniveau voor schoolontwikkeling en professionalisering niet voldoende ruimte bij veel scholen. Veel SLOA-projecten veronderstellen een olievlekwerking; een doorwerking binnen de school via de schoolleiding of via docenten en andere scholen, zodat uiteindelijk de ontwikkelingen zich sterk uitbreiden op docentenniveau. De veranderingen waarvoor de tweede Fase staat, vragen derhalve om een fundamenteel herontwerp van het onderwijs. Verder staan in paragraaf 4.2.5 activiteiten beschreven die ook voor de Tweede Fase innovaties opleverden

4.2.4 VMBO

De Tweede Kamer wordt door middel van een monitor op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen in het VMBO. De SLOA-activiteiten voor het VMBO spitsen zich toe op vijf thema's: onderwijskundig leiderschap, leerwegen, leerling-stromen, leerwegondersteunend onderwijs en praktijkonderwijs. Van de vijf thema's zullen hieronder kort enkele voorbeelden van activiteiten worden genoemd.

Onderwijskundig leiderschap

Er zijn activiteiten gericht op versterking van het onderwijskundig leiderschap op scholen uitgevoerd. Hierbij valt te denken aan de ontwikkeling van een

rapportage SLOA 1999-2000

brochure, checklist, video, draaiboek, conferenties en schoolspecifieke begeleiding (maatwerk).

Leerwegen

De grootse activiteit op het gebied van de leerwegen is het project 'Scholen in VMBO'. De LPC, CITO, SLO en de veertien nascholingsinstellingen beogen hiermee het VMBO-onderwijs een flinke kwaliteitsimpuls te geven. Het project richt zich voornamelijk op docenten en gaat uit van de schoolspecifieke situatie.

De evaluaties laten zien dat de 400 deelnemende scholen tevreden zijn over de ondersteuning.

Ook zijn er activiteiten op het gebied van het Programma van Toetsing en Afsluiting, de vernieuwde examens, aansluiting VMBO-BVE, vakdidactische vernieuwingen en praktische sectororiëntatie (actief leren en loopbaanoriëntatie). Het project 'Task force branches' is gericht op leren vanuit de beroepscontext en versterken en verbreden van samenwerking tussen VMBO-scholen, bedrijfsleven en regionale opleidingscentra.

Regulering leerling-stromen

Bij deze activiteiten moet men denken aan projecten gericht op het in kaart brengen en zo optimaal mogelijk reguleren van leerling-stromen. Verder zijn er projecten uitgevoerd op het gebied van diagnostiek en behandeling, PCL en RVC (Permanente Commissie Leerlingenzorg en Regionale Verwijzingscommissie). Ook is er een brochure verschenen over specifieke docentvaardigheden bij leerlingenzorg.

Leerwegondersteunend onderwijs

Speciaal voor deze vorm van onderwijs zijn er projecten uitgevoerd op het gebied van handelingsplannen, handelingsgerichte diagnostiek, vraaggestuurd werken en flexibel leerwegondersteunend onderwijs.

Praktijkonderwijs

Voor het praktijkonderwijs is gewerkt aan een aangepast ontwerp van de basisvorming. De voorbereiding op de beroepspraktijk is versterkt middels verschillende activiteiten. Er zijn activiteiten uitgevoerd op het gebied van sociale vaardigheden en praktijkvoorbereiding in de school, het zelfstandig functioneren van de leerlingen, scholingsbeleid voor docenten en professionalisering van stagecoördinatoren in het praktijkonderwijs.

Verder staan in paragraaf 4.2.5 activiteiten beschreven die ook voor het VMBO innovaties opleverden.

4.2.5 Overig

Overige activiteiten bij de innovatieactiviteiten worden ook wel 'aspect-' of 'themabeleid' genoemd. Vanuit maatschappelijke of politieke noodzaak worden onderwerpen ingepast in de kerninnovaties. Alle schooltypen (basisvorming, VMBO en tweede fase) van het voortgezet onderwijs profiteren hiervan.

ICT

Verreweg het grootste onderdeel van dit beleid vormt ICT. In de eerder genoemde 'spoorboekjes' staan de projecten beschreven. De LPC hebben een ICT-helpdesk opgestart op internet. De helpdesk heeft als basis gefungeerd voor een notitie voor het Ministerie van OCenW over de te verwachten ICT-ontwikkelingen binnen scholen en de gewenste hulp- en adviesvormen daarbij.

Voor de beroepsgerichte vakken in het VMBO is in het VICTO-project gewerkt aan een invoeringsplan voor ICT-leermiddelen. Ook wordt er software, hardware en lesmateriaal ontwikkeld. De producten worden per sector beschreven (landbouw, techniek, economie en zorg en welzijn). In het vervolg op het VICTO-project zal aandacht komen voor integratie van ICT in nieuwe pedagogisch-didactische concepten.

Netwerken van docenten en de LPC werkten aan digitale leerlingvolgsystemen (LVS), het gebruik van een studieplannings- en registratiesysteem (SPRS), het ICT-rijbewijs leerlingen en digitaal rijbewijs docenten.

rapportage SLOA 1999-2000

Kwaliteitszorg

In 1998 is de wetgeving van kracht geworden over de invoering van het schoolplan, de schoolgids en de klachtenregeling. Alle scholen dienen over een systeem van kwaliteitsbewaking te beschikken. Vanuit de overheid is het onderwerp kwaliteitszorg vanaf 1999 als prioriteit aangemerkt. De aansturing van de SLOA-activiteiten inzake kwaliteitszorg is gedelegeerd aan het Q-5 project, het project van de VVO en de besturenorganisaties dat in 1999 is gestart, teneinde de scholen voor VO te ondersteunen bij de invoering. Van meet af aan is er vanuit gegaan dat niet Q-5 maar de SLOA-instellingen de eerst aangewezen zijn om, waar nodig, feitelijk instrumentarium te ontwikkelen.

Er bestaat reeds het nodige instrumentarium en er zijn verschillende ervaringen met kwaliteitszorg en zelfevaluatie op scholen. De uitgevoerde projecten richtten zich op het inventariseren van ervaringen het werken met instrumenten en schoolplannen en op de ontwikkeling van een matrix die helpt bij het kiezen van de juiste instrumenten en activiteiten.

De opbrengsten bestaan uit conferenties, brochures en rapporten. Er is een website van het Q-5 project en de SLOA-instellingen, waarop de scholen de producten kunnen vinden.

Op het gebied van kwaliteitszorg waren zowel bij Q-5 als bij het departement niet alle projecten en producten van de instellingen uit 1999 en 2000 bekend. De samenhang en derhalve de onderlinge afstemming van activiteiten kan aanmerkelijk worden verbeterd wanneer deze in een meerjaarlijkse planning worden ondergebracht, waarbij er ook ruimte wordt vrijgehouden voor flexibele programmering op kortere termijn. Daar is inmiddels door Q-5 en de betrokken instellingen een start mee gemaakt.

Overig

Overige thema's en aspecten waar de instellingen in samenwerking met andere organisaties een bijdrage aan hebben geleverd zijn: vakondersteuning, de Veilige school, emancipatie, Intercultureel Onderwijs (ICO), Internationale Schakelklas (ISK), Onderwijskansenscholen, NT-2, hoogbegaafden, studie- en beroepskeuze, Jeugd in Beweging, lesuitval, voortijdig schoolverlaten, media-educatie, leerlingbegeleiding en zelfstandig leren en werken.

4.3 Innovatiebeleid BVE

4.3.1 Inleiding

Vanaf de start van het subsidiestelsel dat met de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten (SLOA) is geïntroduceerd, heeft de directie BVE van het ministerie van OCenW jaarlijks in overleg met de Bve Raad en COLO in de Hoofdlijnenbrieven de speerpunten van het BVE-beleid vertaald naar een meerjarenperspectief voor de landelijke onderwijsondersteunende activiteiten.

In deze paragraaf zal beschreven worden in hoeverre de activiteiten die de instellingen daadwerkelijk hebben uitgevoerd voor de BVE-sector, corresponderen met het beleidskader in het BVE-hoofdstukken van de Hoofdlijnenbrief. Tevens zal aandacht worden besteed aan de mate van betrokkenheid van de opdrachtgevers en de afnemers bij de programmering en de implementatie van de activiteiten.

Alle instellingen die onder de Wet SLOA vallen, zijn actief in het veld van het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie. Tussen de instellingen onderling bestaan echter grote verschillen in het aantal en de aard van de activiteiten die zij voor de BVE-sector uitvoeren en het budget dat daarvoor beschikbaar is (zie schema 5). De aandacht die in deze paragraaf aan de verschillende instellingen besteed wordt, zal min of meer evenredig zijn met de rol die zijn in de BVE-sector spelen.

Instelling	Innovatie	Denktank	Leerplano ontwikkeling	Omleg	BVE-budget 1999	BVE-budget 2000
------------	-----------	----------	---------------------------	-------	--------------------	--------------------

rapportage SLOA 1999-2000

APS	-	✓	-		f 528.600,--	f 509.363,--
CPS	-	✓	-	✓	f 681.639,--	f 470.930,--
KPC	-	✓	-	✓	f 1.000.000,--	f 1.038.800,-
CITO	✓	-	-		f 3.500.000,--	f 3.302.200,-
SLO	✓	-	-		f 5.000.000,--	f 4.755.900,-
CINOP	✓	✓	✓	✓	f 11.200.000,-	f 10.573.000,--

Schema 5: aard activiteiten en beschikbare middelen voor de BVE-sector SLOA 1999-2000

4.3.2 Hoofdpijnenbrieven 1999 en 2000

In de hoofdpijnenbrief worden de meerjarenperspectieven voor de afzonderlijke ondersteuningsinstellingen steeds voorafgegaan door een algemeen beleidskader voor SLOA-activiteiten in de BVE-sector. Dit algemene beleidskader was in 1999 en 2000 gebaseerd op de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) en de Beleidsagenda BVE. Een belangrijk thema van de Beleidsagenda BVE was 'structuur en strategie', waaronder naast flexibilisering van het onderwijsaanbod verbetering van de beroepspraktijkvorming en van de aansluiting educatie - beroepsonderwijs geschaard werden. 'Kwaliteit en innovatie' vormde een tweede thema. Hieronder vielen verbetering van toetsing en examinering, implementatie van de kwalificatiestructuur beroepsonderwijs en scholing van docenten. Maatwerk, elders verworven competenties (EVC) en doelgroepenbeleid vormden samen het thema 'Verbetering prestaties'. Tenslotte werden regionale kennisinfrastructuur en versterking van de regionale beroepskolom en van de schoolstructuur als speerpunten van het beleid benoemd.

In aanvulling op de thema's uit de WEB en de Beleidsagenda BVE worden in de Hoofdpijnenbrieven flexibilisering van het onderwijs (o.a. door gebruikmaking van ICT), de verhouding tussen theorie- en praktijkonderwijs, kwaliteitsbeleid, kwaliteitszorg en internationalisering benadrukt als beleidsterreinen die van groot belang zijn voor de onderwijsondersteunende activiteiten.

4.3.3 Aansluiting bij de Hoofdpijnenbrief

Over het algemeen sloten de onderwijsondersteunende activiteiten die de instellingen in het kader van de Wet SLOA ontplooiden goed aan bij het beleidskader dat in de Hoofdpijnenbrieven van 1999 en 2000 geschetst werd. Het aanzienlijke aantal activiteiten dat het CINOP in de categorieën denktank, innovatie en leerplanontwikkeling uitvoert, dekt alle thema's die in het algemene en het specifieke beleidskader in de Hoofdpijnenbrieven genoemd worden. De denktankactiviteiten hebben veelal betrekking op het primaire proces, randvoorwaarden en organisatie (zie ook paragraaf 7.5). De activiteiten op het gebied van leerplanontwikkeling hadden relatief vaak betrekking op kwalificaties en competenties, toetsing en examinering en ICT, terwijl de innovatiefunctie hoofdzakelijk implementatieactiviteiten betrof. Daarvan had ongeveer 30% betrekking op de beroepspraktijkvorming.

De SLO heeft haar activiteiten voor de BVE-sector onderverdeeld naar de thema's kwalificatiestructuren, kwaliteit van leren, toegankelijkheid en regionale samenwerking. Het zwaartepunt van de activiteiten van het CITO ligt op het terrein van toetsontwikkeling. Daarnaast heeft CITO in het kader van de Wet SLOA aandacht besteed aan deskundigheidsbevordering en advisering van docenten en instellingen op het gebied van evaluatie en examinering.

De LPC voeren activiteiten in de BVE-sector uit in het kader van de denktankfunctie en de omleg, zoals ontwikkeling van het concept van het nieuwe leren voor de BVE-sector, leren voor een beroep en kwaliteitszorg.

4.3.4 Betrokkenheid derden

De onderwijsondersteunende instellingen hanteren verschillende manieren om contact te houden met opdrachtgevers en afnemers van activiteiten. Contact met opdrachtgevers vindt op twee manieren plaats: tijdens de totstandkoming van de hoofdpijnenbrief en met de OCenW-contactpersonen van de verschillende projecten. Contacten met het veld verlopen vaak via Bve Raad en COLO. De

rapportage SLOA 1999-2000

onderwijsondersteunende instellingen hebben in wisselende mate, al naar gelang de aard van hun activiteiten in de BVE-sector, directe contacten met ROC's. CINOP identificeert de thema's voor de denktankactiviteiten aan de hand van beleidsstukken van OCenW, waaronder uiteraard de Hoofdlijnenbrief, de sociale partners, de Bve Raad en COLO. Ook maakt CINOP gebruik van de signalen die de adviseurs dagelijks opvangen op ROC's en LOB. Het programma wordt vervolgens voorgelegd aan 'het veld', vertegenwoordigd door Bve Raad en COLO. Bij de programmering van de onderwijsondersteunende activiteiten houdt CINOP contact met de 'opdrachtgever'; de directie BVE, en met het BVE-veld. In de ontwikkelingsfase van het activiteitenplan vindt er bovendien enkele malen overleg plaats met medewerkers van de directie BVE. Terwijl CINOP voornamelijk met BVE en vertegenwoordigende organen van het veld communiceert, benadrukt de SLO in haar verslag dat de contacten zich voornamelijk afspelen op het niveau van de aanvragers, namelijk de ROC's en de bedrijfstakgroepen. De communicatie met deze partijen is zowel tijdens het opstellen van de projectplannen als in de uitvoeringsfase intensief. CINOP, SLO en CITO gezamenlijk organiseren jaarlijks een behoeftepeiling naar projecten aan de hand van thema's uit de hoofdlijnenbrief.

5. VELDONDERSTEUNING

5.1 Kortlopend onderwijsonderzoek (LPC)

De coördinatie van het kortlopend onderwijsonderzoek van de LPC, ligt bij het KPC. De LPC zetten voor dit domein onderzoek uit op basis van vragen vanuit het veld (PO, VO en BVE). Doorgaans wordt het onderzoek uitgevoerd door aan universiteiten verbonden instituten. Het onderzoek is schooloverstijgend, gericht op kwaliteitsverbetering en actiegericht. Het onderzoek mag maximaal twaalf maanden in beslag nemen.

Het selecteren van vragen gebeurt in overleg met de Koepelorganisaties vanuit het onderwijsveld en de onderzoeksallianties (uitvoerende instituten). De resultaten van de onderzoeken worden breed verspreid. Aanvragers worden altijd enkele maanden na oplevering van de resultaten gevraagd naar hun ervaringen. De resultaten hiervan zijn opgenomen in 'Evaluatie van kortlopend onderwijsonderzoek' (zie hoofdstuk 8 onder 10). In het algemeen zijn aanvragers tevreden over de uitvoering van het onderzoek. Veel gebruikers geven aan de resultaten direct in hun onderwijspraktijk te kunnen gebruiken.

5.2 Omlegactiviteiten (LPC)

De omlegprojecten die de LPC op verzoek van de scholen in 1999 en 2000 uitvoerden, legden een directe verbinding tussen landelijke innovaties en schoolontwikkeling. Het omlegbudget betrof een afnemend budget dat in 2001 voor het laatst beschikbaar is. Daarna is de omleg van deze gelden naar de scholen voltooid. De gelden waren bedoeld om zowel scholen als de LPC te helpen bij de overgang van de aanbodgestuurde ondersteuning, ten tijde van de Wet op de Onderwijsverzorging naar de meer vraaggestuurde ondersteuning van de Wet SLOA. De omleggeden zijn vooral ingezet voor:

veldadvisering aan scholen, instellingen, ROC's, PABO's en SBD-en. Het gaat om (product)ontwikkelingswerk gecombineerd met advisering op uiteenlopende gebieden (onder meer ICT, leerlingenzorg, levensbeschouwelijke identiteit, personeelsbeleid), informatie en voorlichting en ondersteuning van netwerken. In de dossiers van APS, CPS en KPC staan de omlegactiviteiten beschreven (zie hoofdstuk 8 onder 2, 3 en 4).

Veel activiteiten worden in nauwe samenwerking met het veld uitgevoerd en op die manier sterk door de scholen/ instellingen zelf aangestuurd. De instellingen rapporteren een toename in het aantal commerciële trajecten die zij voor de scholen uitvoeren, die de terugloop in gesubsidieerde omlegactiviteiten overtreft. Dit kan erop wijzen, dat de scholen tevreden zijn met de dienstverlening van de instellingen.

5.3 Omleg CINOP

Ter bevordering van de vraagsturing zijn de omleggeden stapsgewijs overgeheveld van het CINOP naar de ROC's in de periode 1999-2001. De ROC's kunnen steeds vaker zelf projecten laten uitvoeren.

In het verslag opgesteld door CINOP staan de voor de omleggeden uitgevoerde activiteiten beschreven (zie hoofdstuk 8). Er zijn onder meer projecten uitgevoerd op het gebied van ICT, E-learning, kwalificaties, begeleiding, kwaliteitszorg, leeromgevingen, specifieke doelgroepen en internationalisering.

De ervaring van CINOP is dat het omleggen van de middelen in de praktijk niet leidde tot vraaguitval. Het volume aan omzet bij CINOP door ROC's bleef op hetzelfde niveau.

5.4 Veldaanvragen (SLO)

Met de subsidie voor het onderdeel veldaanvragen kan de SLO leerplannen ontwikkelen op aanvraag van organisaties en instellingen uit het veld. De aanvragen kunnen betrekking hebben op primair en voortgezet onderwijs. De betreffende organisatie of instelling wordt nauw bij de ontwikkeling betrokken. Belangrijke aanvragers zijn de inhoudelijke lerarenvakverenigingen.

rapportage SLOA 1999-2000

De uitgevoerde veldaanvragen in 1999 en 2000 hadden onder meer betrekking op:

- verschillen tussen kinderen op het gebied van rekenen-wiskunde,
- de invulling van leerplannen voor tweetalig onderwijs,
- het ontwikkelen van een samenhangende didactiek voor taal en rekenen,
- specifieke vakdidactisch leerplannen,
- taalproblemen,
- ICT-toepassingen in het onderwijs,
- aansluitingsprojecten,
- doorlopende leerlijnen,
- zelfstandig en actief leren,
- VMBO,
- kwaliteitszorg.

Naar aanleiding van de ervaringen in 1999 en 2000 met de veldaanvragen is de procedure na overleg met het Platform van Vakinhoudelijke Verenigingen in het Voortgezet Onderwijs (VVVO) voor het afhandelen van aanvragen enigszins aangepast en in de *Regeling leerplanontwikkeling op verzoek van organisaties en instellingen* vastgelegd (februari 2001). In bijlage 5 beschrijft de SLO de activiteiten voor veldaanvragen in de periode 1999-2000.

5.5 Leerplanontwikkeling (CINOP)

Het CINOP stelt dat de verschillende domeinen van zijn SLOA-activiteiten in elkaars verlengde liggen. Leerplanontwikkeling speelt een rol in de fase van ontwikkeling en validering van modellen. Leerplanontwikkeling moet breed worden opgevat; ook de uitvoering en voorwaarden voor leerprocessen worden hieronder gevat. Het doel van de leerplanontwikkelingsactiviteiten is overdraagbare producten/ dienstverlening te ontwikkelen, om de primaire processen in de BVE-sector te optimaliseren.

Bij leerplanontwikkeling wordt nauw samengewerkt met het veld, waarbij het doorgaans gaat om kleinschalige projecten. In de periode 1999-2000 zijn ruim 100 projecten uitgevoerd voor het domein Leerplanontwikkeling. Ruim 20% had betrekking op implementatieactiviteiten als training, scholing en advisering. Ongeveer 20% richtte zich op studie en onderzoek. De overige projecten richtten zich op documentatie en informatieoverdracht.

Inhoudelijk zijn de volgende thema's aan de orde gekomen bij de Leerplanontwikkeling Kwalificaties en competenties (23%), Toetsing en examinering (21%) en ICT (bijna 20%). Kleinere onderwerpen waren flexibilisering, aansluiting en ontwikkeling van onderwijsconcepten; volwasseneneducatie, internationalisering, moderne vreemde talen, kwaliteitszorg en onderwijskundig management. Zie ook hoofdstuk 8 voor een verdere beschrijving van de activiteiten.

6. LANDELIJKE VOORZIENINGEN T.B.V. HET ONDERWIJS

6.1 Examenontwikkeling (CITO)

Het CITO ontwikkelt de examens die worden ingezet bij de Centrale Examens voor het VBO, MAVO, HAVO en VWO. De verantwoordelijkheid voor de opgaven en correctievoorschriften ligt bij de Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven (CEVO) die de Centrale Examens vaststelt. De CEVO is een bestuursorgaan dat verbonden is met OCenW. Bij de examenontwikkeling is de betrokkenheid van de CEVO de belangrijkste sturende kracht op de activiteiten van het CITO. Zie hoofdstuk 8 voor de examenverslagen over 1999 en 2000 van het CITO.

In zowel 1999 als 2000 legden ongeveer 170.000 kandidaten het Centraal Examen af. CITO heeft in deze periode voor ongeveer 30 vakken op verschillende niveaus de examens ontwikkeld. In de examens is een grotere nadruk op vaardigheden komen te liggen. De examinering voor moderne talen is in 2000 enigszins aangepast. In dat jaar zijn er ook voor het eerst examens afgenomen in de vakken management en organisatie, CKV 2, Turks en Arabisch op HAVO-niveau. De examenuitslagen zijn systematisch verwerkt, waardoor er belangrijke statistische conclusies kunnen worden getrokken over bijvoorbeeld de prestatieverschillen tussen jongens en meisjes en tijdvakken.

De kwaliteit van de examens wordt bepaald door de factoren validiteit, moeilijkheidsgraad en meetbetrouwbaarheid. De gegevens hierover zijn terug te vinden in het jaarlijkse examenverslag van het CITO. Er zijn ca. 250 betrouwbare examens geproduceerd voor het eerste en tweede tijdvak examens VBO/ MAVO c/d, HAVO en VWO. Omdat voor het eerst in het HAVO én het VWO tweede fase examens zijn afgenomen, gaat het hier om een recordaantal. Er is veel aandacht besteed aan het reduceren van het aantal errata.

De CEVO heeft in haar verslagen aangegeven dat de SLOA-systematiek, waarin de activiteiten een jaar van tevoren moeten worden gepland, het in sommige gevallen lastig maakt in een later stadium noodzakelijke wijzigingen door te voeren in de examens. Ook de klachten die het LAKS (Landelijk Actie Komitee Scholieren) jaarlijks verzamelt over de examens zijn een indicatie van de prestaties van CITO Groep. Het valt de CEVO op dat er overeenstemming bestaat tussen de reacties die het LAKS ontvangt en de analyses van de examens. Examens die moeilijker zijn uitgevallen dan beoogd werd, blijken vaak veel reacties bij kandidaten te hebben opgeroepen.

6.2 Nationaal Informatie centrum voor Leermiddelen- NICL (SLO)

Het NICL verstrekt informatie over alle leermiddelen die in Nederland verkrijgbaar zijn, behalve voor HBO en WO. De informatie wordt op drie niveaus aangeboden: registratie, beschrijving en analyse, door middel van schriftelijke uitgaven, cd-rom's en de website van de SLO.

Het hoofddoel van het NICL is dat schoolleiders, docenten, ouders en leerlingen met het overzicht van leermiddelen betere keuzes kunnen maken en daardoor de kwaliteit van het onderwijs kunnen verhogen. In 1999 en 2000 is tevens nagestreefd de kosten voor het onderwijsveld voor leermiddelen te beperken door een vergelijkend overzicht van prijzen te geven en interne begeleiders de juiste middelen te verschaffen om specifieke leer- en gedragsproblemen van leerlingen te remediëren.

De SLO heeft op jaarbasis ongeveer 5500 publicaties verkocht in 1999 en 2000. De website werd ongeveer 6000 keer per maand bezocht. Zie ook hoofdstuk 8 onder 5 voor een beschrijving van activiteiten van het NICL.

6.3 Humanistisch Vormings Onderwijs- HVO (APS)

De Stichting Pedagogisch Studiecentrum HVO heeft als doel om vormingsonderwijs vanuit de humanistische levensbeschouwing te bevorderen in haar structurele, levensbeschouwelijke en onderwijskundige aspecten. Hiertoe leidt zij bijvoorbeeld HVO-docenten op voor het primair, secundair en tertiair onderwijs. Ook verzorgt de stichting nascholingsprogramma's en bijeenkomsten voor de

rapportage SLOA 1999-2000

continue professionalisering van de docenten. Onderzoek, leerplanontwikkeling en bijvoorbeeld ook oudercursussen maken deel uit van de activiteiten van de PSC HVO.

Vanaf 1-1-1999 zijn de activiteiten van de stichting geformuleerd als langlopend project van het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum. Het APS delegeert de inhoudelijke verantwoordelijkheid voor dit project naar het bestuur van de stichting PSC HVO. In 1999 is de PSC HVO verhuisd naar het pand van het APS.

In 1999 en 2000 zijn doorlopende activiteiten uitgevoerd zoals organisatie, ontwikkeling en ondersteuning van docentenopleidingen, supervisie en intervisie voor docenten HVO, onderzoek en leerplanontwikkeling voor opleidingen, cursussen en trainingen. De stichting werkt samen met het Humanistisch Kenniscentrum en levert een bijdrage aan een betere rechtspositie voor HVO-docenten.

In 1999 zijn de volgende projecten uitgevoerd: ontwerp en uitvoering pilot cursus humanistisch opvoeden voor ouders, voorlichtingscampagne en scholing medewerkers.

In 2000 zijn naast de doorlopende activiteiten nog enkele andere projecten uitgevoerd. Het integrale curriculum voor de HVO-docenten opleiding (PO) is geëvalueerd en bijgesteld in samenwerking met de SLO. Ook is er met de SLO samengewerkt op het gebied van zorg en sociaal-ethische oriëntatie in het voortgezet onderwijs en op het gebied van ethiek in het middelbaar agrarisch onderwijs. De oudercursus is geëvalueerd en landelijk geïntroduceerd. Er zijn twee aanvullende cursussen ontworpen. In 2000 is gestart met het trainen van HVO-docenten om de cursussen te verzorgen.

Er is een onderzoek opgezet naar de bekendheid en waardering voor het HVO. Dit onderzoek is in 2001 uitgevoerd. Ter gelegenheid van 30 jaar humanistisch vormingsonderwijs in de openbare basisschool is een symposium georganiseerd. Zie ook hoofdstuk 8 voor de jaarverslagen 1999 en 2000 van het PSC HVO.

7. ONTWIKKELINGSACTIVITEITEN VAN DE INSTELLINGEN

7.1 Inleiding

De besprekingen van de activiteiten in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op verslagen en evaluaties van de instellingen. De LPC en CINOP hebben gezamenlijk een externe audit laten uitvoeren, gericht op hun denktankactiviteiten. Voor de audit zijn gesprekken gehouden met directies en medewerkers van de instellingen en met mensen uit het onderwijsveld (zie hoofdstuk 8). In de volgende paragrafen volgt steeds eerst een algemeen beschrijvend deel over de 'denktankactiviteiten' van LPC en CINOP en vervolgens een weergave van de uitkomsten van de externe audit. Hierna volgen twee paragrafen over SLO en CITO. Gegevens over activiteiten van Ontwikkeling SLO en Expertisecentrum CITO zijn ook afkomstig van externe audits (zie hoofdstuk 8).

De thema's voor de ontwikkelingsactiviteiten van alle instellingen zijn gebaseerd op de Hoofdlijnenbrieven van de minister van OCenW. Voor deze activiteiten wordt de Hoofdlijnenbrief globaal geformuleerd, met uitzondering van de activiteiten die het CINOP op dit domein uitvoert. De wijze van uitwerking van de thema's ligt bij de instellingen zelf. De instellingen werken doorgaans autonoom aan de ontwikkelingsactiviteiten, een enkele keer is sprake van afstemming of gezamenlijk werken aan een thema. De invulling van de ontwikkelingsactiviteiten gebeurt als vast onderdeel van jaarlijkse beleidscyclus van de instellingen. Men betreft bij de uitwerkingen eigen mensen en deskundigen van buiten. Vaak zijn er institutionele relaties met een Raad van Advies. De instellingen hebben hiernaast allerlei contacten met het veld. Deze formele en informele netwerken dragen in grote mate bij aan de uiteindelijke activiteiten. Dit betekent bijvoorbeeld dat schoolleiders en docenten betrokken zijn bij pilots of interviews.

7.2 Denktank APS

Zoals ook bij de twee andere LPC, bestaan de denktankactiviteiten van het APS uit studies, analyses en pilots. Deze resulteren in uitwerkingen en (beleids)aanbevelingen ten behoeve van scholen, onderwijsorganisaties en de overheid. De activiteiten ontstaan vanuit wensen van scholen, organisaties, de rijksoverheid of het APS zelf.

Een voorbeeld van een APS-denktankactiviteit is het project 'ICT en krachtige leeromgeving'. Hierbij zijn praktijkvoorbeelden verzameld van scholen in het basisonderwijs die speciale aandacht aan ICT voor de jongste leerlingen besteden. Het daaruit voortvloeiende boekje is overdraagbaar naar anderen scholen en zet hen aan tot nadenken over ICT in de leeromgeving van de eigen school. Andere denktankactiviteiten kunnen ook geschaard worden rond het kernthema van het APS: 'krachtige leeromgeving'. In 1999 en 2000 zijn onder meer activiteiten uitgevoerd rond leerlingparticipatie, de docent, mentorschap nieuwe stijl, ICT-ontwikkelingen, strategie en implementatie en schoolleiders en gedeeld leiderschap en integraal personeelsbeleid.

De denktank is sterk ingebed in het APS. De coördinatie berust bij twee medewerkers, die het proces en de kwaliteit namens de directie bewaken. Er is een draaiboek voor denktankactiviteiten. In veel gevallen voeren medewerkers zowel denktank- als marktactiviteiten uit.

7.3 Denktank CPS

Het CPS benadrukt dat denktankactiviteiten dienen bij te dragen aan beleidsontwikkeling en/of ontwikkeling op scholen. Het CPS gaat in op vragen van het onderwijsveld naar meer langetermijnontwikkelingen. Ook worden er beleidsadviezen voor de landelijke overheid (ten behoeve van het innovatiebeleid) en het onderwijsveld opgesteld vanuit de denktank. Een voorbeeld van een CPS-denktankactiviteit is het project 'effectief schoolleiderschap'. Dit project bestaat uit twee trendstudies en twee onderzoeksrapporten die zijn gepresenteerd op werkconferenties voor ongeveer 200 deelnemers vanuit PO en VO. Andere denktankthema's zijn onder meer:

rapportage SLOA 1999-2000

godsdienstige vorming, onderwijskundig leiderschap, pedagogische en onderwijskundige kwaliteit en schooluitval.

Het wettelijk kader geeft de instellingen de ruimte om bij de invulling van de denktankactiviteiten pedagogische en denominatieve aspecten een rol te laten spelen. Vanuit de protestants-christelijke achterban is er vraag naar een bepaalde inkleuring van de activiteiten. Het CPS geeft aan hier belang aan te hechten, maar heeft nadrukkelijk de bedoeling dat ook andere scholen diensten en producten van het CPS kunnen inzetten. Het CPS merkt op dat veel denktankactiviteiten een meerjarig karakter hebben, die soms moeilijk aansluiten op de planning per jaarcyclus van de wet SLOA.

Denktankactiviteiten zijn bij het CPS onderdeel van de andere activiteiten, er is bewust gekozen geen aparte denktankgroep te creëren. De directie beheert en is eindverantwoordelijk voor de middelen en de coördinatie van de denktank.

7.4 Denktank KPC

Volgens het KPC bevinden de denktankactiviteiten zich op het snijvlak van het onderwijsbeleid van de overheid, wensen vanuit het onderwijsveld zelf en het KPC-beleid en visie. KPC werkt niet uitsluitend voor katholieke scholen. De ervaring is dat ook andere scholen zich aangesproken voelen door de ethiek en cultuur van de instelling. Het KPC vindt het essentieel dat de invulling van de denktankactiviteiten gericht is op langetermijnontwikkelingen.

Een voorbeeld van een denktankproject van het KPC is het 21^e Carmelcollege. Dit project wil een geheel nieuw ontwerp van het voortgezet onderwijs zijn. Vernieuwing van materialen, werk- en organisatievormen en personeelsontwikkeling worden opgepakt vanuit een integrale aanpak van onderwijs,- docenten,- en jeugdproblematiek. KPC is verantwoordelijk voor het concept, het curriculum, de scholing van de docenten en de communicatie over het project. Andere thema's zijn: Kenniscentrum leren, optimale leerarrangementen, onderwijsbeleid voor de toekomst, flexibele leertrajecten en aansluiting beroepsonderwijs en bedrijfsleven (BVE). Om verkokering te voorkomen zijn er ontwikkelingslijnen ingezet met onder meer CINOP en het CED. Zoveel als mogelijk werkt het KPC samen met universiteiten en lerarenopleidingen.

7.5 Denktank CINOP

Bij de denktankfunctie van CINOP gaat het om algemene begeleidings- en ontwikkelingsactiviteiten, zoals studie, ontwikkelingsonderzoek en informatieverstrekking alsmede de daaraan verbonden leerplanontwikkeling. Een voorbeeld van een denktankactiviteit is het Project Scenariostudies van het ROC Nijmegen. CINOP wilde voor de denktank een reeks scenariostudies ontwikkelen. Het ROC Nijmegen had behoefte aan een goede strategiebepaling en een beeld van de toekomstige leerling. Voor de instelling heeft CINOP ontwikkelingen op verschillende terreinen uitgewerkt op het gebied van jeugdcultuur, demografie, sociaal-economisch gebied, gecombineerd met regionale ontwikkelingen in het bedrijfsleven. De resultaten zijn gepubliceerd en zijn overdraagbaar naar andere ROC's. Andere denktankthema's zijn ICT, kwalificaties en competenties, toetsing en assessment, kwaliteitszorg en onderwijskundig management, leeromgevingen en meer.

De Hoofdlijnenbrief is voor de ontwikkelingsactiviteiten van de instellingen doorgaans zeer globaal, alleen voor de BVE-sector zijn meer specifieke bepalingen opgenomen. Deze zijn tot stand gekomen na overleg tussen CINOP en de directie BVE van het ministerie van OCenW. De directie BVE is bij de denktankactiviteiten ongeveer even sterk betrokken als bij de innovatieactiviteiten.

CINOP koppelt de denktankactiviteiten zo veel als mogelijk aan andere activiteiten zoals leerplanontwikkeling en innovatie. Zij ziet de denktank als de eerste fase van innovatie; de fase van verkenning, oriëntatie, studie en onderzoek. De uitvoering van de denktank heeft CINOP ondergebracht bij het Expertisecentrum, dit ressorteert rechtstreeks onder de directeur. Met ieder ROC is vanuit CINOP overleg op managementniveau.

7.6 Conclusies externe audit LPC en CINOP

rapportage SLOA 1999-2000

Bij de externe audit is een aantal toetsingcriteria gehanteerd, waarop conclusies en aanbevelingen zijn gebaseerd. De belangrijkste worden hier genoemd. Zie ook hoofdstuk 8.

De wijze waarop LPC en CINOP vormgeven aan de denktankactiviteiten is in overeenstemming met het wettelijk kader. Wettelijke procedures worden correct toegepast. De relatie tussen de LPC en het ministerie van OCenW met betrekking tot de inhoud van de denktankactiviteiten is op afstand. Voor het CINOP geldt dat de directie BVE van het ministerie van OCenW sterker betrokken is bij de invulling van de denktankactiviteiten.

Er is weinig afstemming tussen de LPC en CINOP onderling over de denktankactiviteiten. Dit komt voort uit het op eigen wijze (pedagogisch/denominatief) invullen van de hoofdthema's. Men houdt de mogelijkheid voor samenwerking wel open. Bij het thema 'schoolleiderschap' is al eens samengewerkt tussen de LPC.

De LPC en CINOP kennen, naast de voorgeschreven financiële verantwoording, een evenwichtig systeem van legitimering van denktankactiviteiten. Dit betreft voornamelijk de inbreng van (externe) deskundigen en afnemers zoals scholen en onderwijsinstellingen. De LPC en CINOP zouden kunnen bezien of er meer instellingen van buiten het eigen netwerk betrokken kunnen worden. Sommige instellingen zijn hier al actief mee bezig. Een selectieve verspreiding van de denktankresultaten brengt het risico van uitsluiting met zich mee. De meeste instellingen zorgen er echter voor dat denktankresultaten breed verspreid worden en breed beschikbaar zijn, bijvoorbeeld via een website.

De interne voortgangsbewaking van de denktankactiviteiten hebben de instellingen effectief vormgegeven. Er is sprake van regelmatige evaluatie, met tijdige bijsturingmogelijkheden door middel van voortgangsgesprekken tussen projectleiders, directie en denktankcoördinatoren. De instellingen zijn doende deze evaluaties verder te standaardiseren. Ook werkt men aan ISO-normering en een systematiek voor resultaatmeting. Er is sprake van afstemming en samenhang met de andere activiteiten binnen de instellingen.

In de audit wordt aanbevolen, dat de LPC en CINOP meer samenwerken op het gebied van de denktank en actiever resultaten met elkaar te delen.

Het onderwijsveld heeft volgens de audit veel waardering voor de denktankactiviteiten van de instellingen. Men benadrukt de hoge kwaliteit en de vernieuwende aanpak.

7.7 Ontwikkeling SLO

De SLO heeft veel gedaan op het gebied van kwaliteitszorg en HRM-beleid; onder meer via persoonlijke ontwikkelingsplannen, training- en opleidingsprogramma's. De product- en dienstenontwikkeling leverde zaken op als standaards voor adviestrajecten, mappen voor leerlingen met scenario's voor verschillende vakken en een brochurereeks VMBO.

Voor wat betreft internationalisering participeert de SLO in CIDREE, een netwerk van internationale leerplan- en onderzoeksinstituten en zijn er enkele grote internationale conferenties georganiseerd.

Op het gebied van kennis- en instrumentontwikkeling heeft het kennismanagement een impuls gekregen. In 2001 en 2002 zal hier verder aan worden gewerkt. Ook is er is gewerkt aan deskundigheidsbevordering en versterking van de interne coördinatie op het gebied van ICT.

De externe audit heeft volgens de SLO waardevolle gegevens opgeleverd voor de bedrijfsvoering en sturing en beheer van projecten. De projectenboekhouding, planning en evaluatie zullen nog worden aangescherpt in de komende jaren. In 2001 en 2002 zal de SLO nogmaals een externe audit voor het ontwikkelingsbudget organiseren. Zie ook hoofdstuk 8.

7.8 Expertisecentrum CITO

De CITO Groep ontvangt subsidie van het Ministerie van OCenW voor ontwikkeling. Dit is ondergebracht in het Expertisecentrum. Het Expertisecentrum houdt zijn wetenschappelijk kennis op peil op het gebied van toetsing en evaluatie in het onderwijs. Het centrum voert verschillende activiteiten hiervoor uit. De projecten Periodieke Peiling van het Onderwijs Niveau Primair Onderwijs (PPON)

rapportage SLOA 1999-2000

en de ondersteuning van de Nederlandse Antillen op het gebied van onderwijsevaluatie vallen onder het Expertisecentrum. Het CITO is gevraagd de projecten van het Expertisecentrum door externe deskundigen te laten beoordelen. Er zijn externe audits van drie projecten door verschillende deskundigen uitgevoerd. Er zijn twee projecten uitgevoerd op het gebied van de psychometrie, een project op het gebied van ICT/ Centrale Toetsenbank en er is gestart met een internetproject. In de nu volgende alinea worden de drie projecten kort beschreven en worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de audits genoemd. Zie ook hoofdstuk 8.

Toetswijzer

Toetswijzer is een 'portal' op Kennisnet. Het is een platform waar CITO alle informatie op het gebied van toetsing, examinering en evaluatie wil samenbrengen. Toetswijzer is in oktober 2000 geopend en trekt steeds meer bezoekers: 160.000 in maart 2001.

Uit de audit blijkt dat het CITO fors vanuit de eigen capaciteit aan het project Toetswijzer heeft besteed. De subsidie vanuit OCenW was voldoende voor aanschaf van benodigde hardware en software, maar dekte niet de personeelskosten. De kwaliteit van Toetswijzer is goed; uitgedrukt in termen van betrouwbaarheid, accuraatheid, objectiviteit en ondersteuning in het zoeken naar informatie. De geïnvesteerde middelen en tijd zijn volgens de audit goed besteed.

Project Item- en toetsenbanksysteem

Het THPro is een geautomatiseerd systeem voor itembanking en toetsaanmaak (momenteel rond de 125.000 items). Het ondersteunt het aanmaken van toetsen in diverse onderwijssectoren. Het BVE-veld is momenteel veruit het meest vertegenwoordigd. De CITO Groep maakt papieren toetsen aan op aanvraag van verbonden opleidingsinstituten. CITO Groep wil het toepassingsgebied uitbreiden naar digitale omgevingen. Een voorbeeld hiervan is een proef op het gebied van beeldschermtoetsen. De conclusie van de audit is dat THPro een krachtig pakket is, met veel ontwikkelingspotentieel. Het is een goed middel voor CITO Groep om haar positie als marktleider in toetsing te bestendigen en verder uit te bouwen.

Psychometrische kennis bij CITO

Een deel van het subsidiegeld van het Expertisecentrum wordt door CITO ingezet voor onderzoek. Naast de subsidiegelden investeert CITO uit eigen middelen in 'Research and Development'. CITO heeft veel van haar onderzoek kunnen publiceren in internationale vakbladen. Het CITO levert met zijn onderzoeken en aanzienlijke bijdrage aan het vakgebied van de moderne psychometrie. Bovendien levert het onderzoek naar digitale toepassingen een waardevolle praktische aanvulling. Het R&D-programma is volgens de audit een van de sterkste concentraties van psychometrische onderzoekers ter wereld.

8. BRONNENMATERIAAL¹

1. Hoofdpijnenbrieven 1999-2000 en 2000-2001
2. APS dossier
3. CPS dossier
4. KPC dossier
5. SLO dossier
6. CITO dossier
7. CINOP dossier
8. Activiteitenoverzicht PO
9. Spoorboekjes I, II en III (+ supplement werkdocumenten 2000)
10. Evaluatie kortlopend onderwijsonderzoek, meningen van
aanvragers 2^e en 3^e tranche (periode 1998-1999) KPC Groep
11. Examenverslag 1999 en 2000, CITO
12. Jaarverslag Pedagogisch Studiecentrum Humanistisch
Vormingsonderwijs 1999 en 2000
13. Externe audit denktankactiviteiten, rapportage APS, CPS,
KPC Groep en CINOP, Arthur Andersen Consulting
14. Externe audit ontwikkeling SLO, mw. dr. J.C. Voogt
15. Externe audit Expertisecentrum CITO Groep (THPro, psychometrische
kennis en Toetswijzer).

¹ Een set van de betreffende stukken is gedeponereerd bij de Tweede Kamer griffie. De desbetreffende stukken zijn tevens opvraagbaar bij mw. drs. P. van Hooijdonk, afdeling VO/TAB van de directie Voortgezet Onderwijs van het ministerie van OCenW.